

László Garaczi

Združevanje dobro dé

Deset odstotkov genskih sestavin pri Madžarih je neznanega izvora, kar se ne zdi veliko, zadostuje pa, da človeku zagreni življenje. Prestavljajmo si nekoga, ki na splošno ustreza pričakovanjem, moralnim normam, ki so na splošno primerne, a kaj, ko je sleherna deseta odločitev rezultat nekakšnih skrivnih premislekov, čustvenih vzgibov, mentalitet, tako da se niti najmanj ne ujemajo z ustaljenim redom.

Devetkrat odide ven skozi vrata, desetič poskuša skozi okno. Devet dni je zanesljiva delovna moč, zvest svoji ženi in je ljubeči oče, desetega dne pa se njegov obraz zmrači, žene ne prepozna, otroke sili, naj zdrdajo himno od zadaj naprej. Je državlján, ki spoštuje zakone, in je spoštovani član skupnosti, včasih pa si zaželi, da bi iz globokega brezna divje zatulil v luno.

V dolgih stoletjih, ki so sledila osvojitvi domovine, smo se naučili ta neugnani genski kupček prikriti s pomočjo posebnih zvijač; ni bilo lahko, pa tudi plačati je bilo treba za to. Prevzeli smo krščanstvo, skrivaj pa smo nostalgizirali po času, ko smo bili lokostrelci... S svojimi telesi smo branili Evropo pred Turki, vmes pa smo bili tudi mi malo Turki, in upravičeno se je pokazalo, da Evropa za tako hinavsko žrtvovanje ni ravno vselej hvaležna.

Spočeli smo revolucije, dobili Nobelove nagrade, na vse pretege smo se trudili, da bi nas vzljubili z našimi plattenseji, s piroschkami, z gula-schsuppami in z vodnjaki na vago, vse lepo in prav, a je kljub vsemu ostalo v ustih vselej nekaj grenkobe, kot da sploh ni bilo res, kot da bi živeli svojo zgodovino v spodnjem perilu. Poleg tega se evropska ljudstva pogovarjajo v sorodnih jezikih, medtem ko moramo mi, zavoljo jezikovne izoliranosti, spraviti v pogon veliko energije, če želimo, da nas drugi razumejo.

In kakšne so žalostne posledice? Razdvojenost, samomrcvarjenje, fatalizem, izgubljene vojne in tekme v svetovnih ligah – le-te generirajo madžarsko zavest in samospoznanje. Res je sicer, da je bizantinski cesar Leon že pred tisočletjem izjavil, da so Madžari svobodoljubni ljudje in da

pametno politizirajo, a kaj, ko pa se tudi taka prazna hlinjenja znajdejo na golih tleh, odbiti okruški oklepov, skovanih iz lastnega samozaničevanja.

Da bi bili za vse to krivi tisti piškavi odstotki? Kdo bi vedel? Nihče ne ve.

Znano pa je, da je prav taka grenka frustrirana samozavest dovzetna za skrajnosti, za porajanje samozaničevanja in samooboževanja, po drugi strani pa tudi za to, da lahko utira pot raznoraznim empatijam, atrakcijam in potrpežljivostim, saj pozna razlike, protislovja čisto od blizu. Kljub nekaj desetletij trajajočim notranjim napetostim v avstro-ogrski monarhiji je le-ta pokazala, da lahko "veliko dobrih ljudstev najde dovolj prostora tudi na majhnem prostoru". Žal pa je 20. stoletje te lepe spomine zbrisalo, in kdor je v novem sistemu po padcu berlinskega zidu računal, da je mogoče obuditi zamisli o obdonavski konfederaciji, lahko dandanes išče upanje, da se bodo nemara ti stari refleksi v nekakšni obliki vendarle lahko aktivirali znotraj Evropske unije.

Brž po priključitvi k Evropski uniji so tudi Madžarsko, njene niti malo sumničave državljane, njihov živčni sistem, dobesedno zasuli z obvestili in reklamami javnega značaja – z nesmiselnimi in trdno zakoličenimi mnenji. Unija je sama po sebi raj na zemlji, karavane kamionov in kolone vlakov bodo prihajale v našo domovino, privažale bodo pravcate zaklade in milijarde evrov, tako da bomo preostali del svojih življenj preživljali v gugalnicah, visečih posteljah in sončnih kopelih. Povedano drugače: kljukasti križ, srp in kladivo, zastava Evropske unije niso nič drugega kot poslednji statusni simboli smrtnege boja naše nacionalne biti, sicer pa je združevanje v Uniji, to znamenje poslednjih časov, tako ali tako zapisano v Janezovem razodetju: "Ko se bo rimski imperij ponovno sestavil, se bo pojavil Antikrist." (V glavni vlogi Samuel L. Jackson.)

Po začetni zmedi so usmerjanje diskurza k sreči prevzeli treznejši glasovi, elektronsko in tradicionalno novinarstvo analizira odnose med globalizacijo in lokalnimi interesi, odnose med nacionalno in evropsko tradicijo. Preprostega Madžara bo seveda še naprej vznemirjala usoda makove gibice, breskovega žganja, tehnična oprema pušk za krvavice in usoda združenj živinskih klavcev. Naše puške za izdelovanje krvavic niso evropsko kompatibilne in zdi se, da je zadeva končana, da se bodo klavci, krvavi in mitični heroji svinjskih zakolov, znašli na cesti, kar seveda ne pomeni, da gre za nenevaren razvoj, saj si tisti, ki so se specializirali za pobijanje z udarci po vratu, želijo še naprej sekati, četudi ni vratov. Živnoreja na Madžarskem doživlja v času evropskih povezav korenite spremembe, tako madžarska svinja ne dobiva več pomij (pomije so včerajšnje kosilo, pomešano, potem pa dano svinji; kdor tega ne ve – zanikrni urbani pankrt –, naj le pomisli na orgije, tiste ob kosilih po vrtcih). Pes, človekov

najboljši prijatelj, lahko tudi v prihodnje jé pomije, to je postalo dovoljeno; in kolikor pač poznam zvitost madžarskih gospodarstvenikov, se ne bi ravno čudil, če bi dandanašnji evropski nadzorniki na madžarski ravnici, bogu za hrbtom, srečevali krdela po zemlji rijočih in krulečih psov.

Sem sodi novica, da se je, po zgledu Amerike in Španije, madžarski ministrski predsednik Péter Medgyessy odločil, da bo vsako leto rešil po eno življenje madžarskega prašiča. Nesrečni svinji se ne bo več treba ubadati z vprašanjem, ali naj se poda v večna lovišča s pomočjo evropskih udarcev električnega toka ali ob sodelovanju rezila kakega madžarskega klavca. V središču pozornosti se znajde pet svinj, ki računajo na pomilostitev iz ust ministrskega predsednika: Pedro (kar pogosto požre hrano, ki je namenjena njegovim kolegom), Roberta (Pedrova družica), Čapajev (vzdevek Čapika), Rozalija in Samantha. Zastavek je visok, kandidati zberejo vse moči, da se pred svojimi tiskovnimi predstavniki pokažejo v kar se da simpatični luči.

Kaj smemo po priključitvi k Uniji pričakovati na državni ravni in na daljši rok – pri čemer je treba vštet človeka, žival, rastlino, rudnino, vodo in zrak –, lahko za zdaj samo ugibamo. Trenutno ozračje je, kolikor je mogoče ugotoviti, obetavno. V enem od budimpeških parkov so postavili uro, ki kaže, koliko sekund nas še loči od pomembnega dogodka. Pod njo se srečujejo zaljubljeni, preverjajo, ali je ura natančna, ali se ustrezno ravna po zimsko-letnem času, najdejo pa se tudi taki, ki se počutijo že tako zelo večši tudi pri preračunavanju časa za nazaj, da znajo čas svojih randevujev prilagajati tudi tej uri. Še več, najdejo se celo taki, ki hočejo svojo pravkar spočeto ljubezen potrditi natanko v tistem določenem urnem trenutku.

Združevanje dobro dé.

Zdi se, da se oni ne bojijo Antikrista, saj menijo, takole na splošno, da je tu, tukaj v podzemnem bunkerju, konec njegove poti – njega, piškavih zob, neobriteža, napol norca. Ti mladi pod uro računajo s tem, da si bodo za prvi maj omislili noro žurko, po kateri bo potem lažje potovati, delati, živeti. O tem, da se dinamika sposobnosti dviga nad pradačni pesimizem in nad lastno pohabljanje, o tem, da začne v Uniji vsakdo igrati s čistimi kartami, odloča opravljeno delo, ne pa nekdanji grehi in nesporazumi. Ne vemo, ali bo tako ali ne, vendar si lahko predstavljamo, že zavrlo njih, da je tudi tistih deset odstotkov deviantnih genskih sestavin, prav tako Evropa, pa ne samo Evropa, ampak ves svet, kozmos, del častivrednega Stvarjenja, njegovo darilo, njegova skrivnost. Če smo se v življenju mirno spravili s svojimi simptomi, potem bo tudi svet mirno živel z nami. Zarjavele puške za krvavice pa smo morali že tako ali tako zamenjati.